

AS CANTEIRAS A CEO ABERTO: ILEGALIDADE E DESTRUCCIÓN

Daniel López Vispo*

Que o Courel é un espazo natural privilexiado de paisaxes e historia é algo evidente para calquera visitante. Pero O Courel, que participa da influencia das rexións bioxeográficas atlántica e mediterránea, é, por riba de todo, un espazo natural privilexiado pola súa diversidade de flora e fauna, de enorme interese ecolóxico e científico, e privilexiado tamén por toda a historia xeolóxica e xeomorfolóxica que se manifesta nas súas pedras de lousa e caliza e nas moduladas formas da súa paisaxe: pregues tombados, glaciario, periglaciario, meandros abandonados, ríos escavados, ríos que se ocultan, fervezas que espertan, covas, dolinas,... en fin, milenios da historia da terra resumidas nun espazo que ántigos poetas da toponimia chamaron Courel. E milenios tamén da historia da humanidade home moldeando esa paisaxe nun mosaico de múltiples espazos de alongada historia que hoxe aínda podemos admirar nas ruínas dos castros, nas pedras dos camiños, na enxeñaría das regas, nas feridas das minas, e, en fin, en todo o abundante patrimonio etnográfico de muíños, mazos, ferrerías e formas construtivas do Courel.

AS CANTEIRAS: DEGRADACIÓN SEN MEDIDA

Nun Courel empobrecido polo abandono, e abandonado por unha xente que, con todo dereito, buscaba na emigración unha mellor calidade de vida; nun momento no que o auxe da construción facía medrar a demanda de materiais, non tardaron as empresas da lousa en fixarse nas pizarras do Courel. Aparecen así as primeiras canteiras. Do seu impacto sobre o territorio, sobre os hábitats e sobre a paisaxe dan boa idea, na cunca do río Quiroga, as canteiras de Pacios da Serra e, na cunca do río Lor, a canteira de A Campa, con todo o seu territorio convertido nunha auténtica paisaxe lunar de furados e entulleiras: solo que se perde, hábitats que desaparecen, patrimonio que se destrúe, para no seu lugar deixar un territorio totalmente improdutivo.

Hoxe nas canteiras de Quiroga pouco queda que salvar, pero na cunca do Lor, -un río da Rede Natura, auténtico monumento natural de auga-, só está aberta aínda a canteira de A Campa: é moito o estrago feito, pero moito tamén o que se pode conservar.

A CAMPÁ: UNHA HISTORIA DE ILEGALIDADE, DESOBEDIENCIA E CHANTAXE

A historia desta canteira empeza en 1989. Cunha simple "autorización para

recursos da Sección A)" empeza a explotación de A Campa sen ter tramitado avaliación de impacto ambiental (xa existía o real decreto Lei 1302/1986) e sen licenza municipal. En 1991, as Normas Subsidiarias e Complementarias declaran ao Courel como espazo natural protexido e, neste ano, tamén sen licenza municipal, Cupire-Padesa constrúe unha nave industrial ao lado da zona de extracción. En 1995 hai unha primeira orde de paralización da Delegación de

"Cupire-Padesa, titular de A Campa, recorreu no Xulgado a inclusión do Courel na Rede Natura e presentou novas solicitudes de concesión, por un total de case 16.000 hectáreas"

Medio Ambiente que nin se obedece nin se fai obedecer. A orde repítese no 2001.

En 1999, o espazo natural de O Courel entra a forma parte da proposta galega para a Rede Natura 2000. A ilegalidade da canteira é agora máis manifesta, pero a actividade continúa. En 2002, cando se está redactando a nova Lei do solo, que prevía a prohibición da actividade mineira en solo rústico de protección de espazos naturais, Cupire-Padesa solicita a ampliación da mesma xunto coa conversión da autorización

para recursos da sección A) en concesión de recursos da sección C), co cal obtiña recoñecemento de utilidade pública e, con este, o dereito de expropiación.

En Abril de 2002, á consecuencia dunha denuncia do Seprona, a Dirección Xeral de Urbanismo volve a ordenar a paralización da actividade, sucesivamente recorrida e ratificada, ata chegar ao Tribunal Superior de Xustiza de Galiza e ao Tribunal Supremo que, en febreiro do 2006, ratifican unha vez máis a resolución de paralización da canteira.

Paralelamente, -sempre desobedecendo as ordes de paralización-, Cupire-Padesa, por un lado, recorre no Xulgado a inclusión do Courel na Rede Natura, continúa coa tramitación ante Industria da ampliación da concesión e solicita, por outro, que se retire da proposta da Rede Natura toda a zona afectada pola canteira e presenta novas solicitudes de concesión, por un total de case 16.000 hectáreas.

De forma inexplicable, a Consellaría de Medio Ambiente formula, en marzo de 2004, Declaración de Impacto Ambiental favorable á ampliación da canteira e, en abril do 2004, accede á retirar da Rede Natura a zona solicitada polas empresas da pizarra. Conseguido isto, Cupire-Padesa inicia os trámites de legalización urbanística da canteira

ante a Dirección Xeral de Urbanismo en base á disposición transitoria decimosegunda da lei 9/2002, de ordenación urbanística e de protección do medio rural de Galiza, que, de forma imposible de entender, acaba no acordo do Consello da Xunta do 21 de Xuño de 2007, de outorgarlle a autorización urbanística a esta canteira de A Campa, o que significa recoñecer *"a compatibilidade da explotación cos valores naturais, ambientais e paisaxísticos existentes"*

O ACORDO DA XUNTA: IMPOSÍBEL DE ENTENDER

O consello superior de urbanismo e o Consello da Xunta non poden alegar descoñecemento de todas as ilegalidades, desobediencias e chantaxes de feitos consumados de Cupire-Padessa neste expediente. Polo tanto, o acordo do consello da Xunta ven a constituir un exce-

"De forma imposible de entender, o Consello da Xunta do 21 de Xuño de 2007 outorgoulle a autorización urbanística a esta canteira de A Campa"

lente "premio" este proceder. Non é coherente coa actitude de firmeza coa que a Xunta está a enfrontar ás ilegalidades e irregularidades urbanísticas do noso litoral, con impactos non tan irreversíbeis coma os dunha canteira a ceo aberto.

O acordo do Consello da Xunta representa un moi grave precedente para esta zona do Courel, onde coinciden (sen incluír ás canteiras do concello de Quiroga) canteiras e solicitudes:

- a) a canteira de A Campa á que nos estamos a referir, con 18 cuadrículas (540 Has)
- b) a canteira A Ilusión, con concesión, -recorrida en alzada-, de 12 cuadrículas mineiras (360 has)
- c) a canteira CUPA II Fracción 2ª, con concesión, -recorrida en alzada-, de 9 cuadrículas nos concellos de Folgoso e Quiroga (270 Has)
- d) catro solicitudes máis de concesión derivadas do permiso de investigación, -de 214 cuadrículas-CUPA Segunda, de Cupire-Padessa, con un total de 67 cuadrículas mineiras, contando xa unha destas con declaración de impacto ambiental favorable na súa extensión de 4,2 Has.

e) tres solicitudes de pase a concesión, derivadas do permiso de investigación Cupido de 88 cuadrículas mineiras, de Cupire-Padessa (2.640 Has).

f) e un permiso de investigación (San Julián) de 216 cuadrículas (6480 Has) nos concellos de O Courel e Quiroga.

O acordo do Consello da Xunta representa tamén un grave precedente para outras canteiras na mesma situación de ilegalidade e paralizadas. É o caso, entre outras que podan aparecer, de

-canteira Os Agros, de Ingemarga, no espazo protexido do Xistral, paralizado cautelarmente polo xulgado de Mondoñedo;

-canteira Vetusta en Samos e o Incio, no mesmo espazo protexido de Ancares-Courel, paralizada polo alcalde de Samos, -á vista da denuncia penal no xulgado de Sarria presentada polo Seprona-, quen non fixo outra cousa que cumprir estritamente coas mesmas disposicións legais coas que a Dirección Xeral de Urbanismo ten ordenado varias veces parar a canteira de A Campa.

Representa, en fin, un grave precedente tamén na persecución das irregularidades e ilegalidades urbanísticas e

"Presentaremos recurso contencioso administrativo e confiamos en que a xustiza fará prevalecer o dereito ao medio ambiente e ao benestar por riba dos beneficios do negocio privado"

na aplicación da legalidade urbanística que a Consellaría de Política Territorial ten iniciado en todo o litoral. E constitúe unha ofensa a todos os cidadáns propietarios de solo en espazos protexidos que cumpren coas limitacións legais.

A POSICIÓN DE ADEGA

Para nós, O Courel, na diversidade da súa paisaxe e dos seus hábitats, nos seus recursos naturais explotados de forma sustentábel, nos seus produtos tradicionais, no seu patrimonio histórico, no seu patrimonio etnográfico e cultural, nos seus montes e nos seus ríos, no saber e esforzo da súa xente, ten recursos de moito maior valor económico, máis duradeiros e de maior benestar e calida-

Ramóns Pérez

de de vida que o que hoxe poden representar os ingresos das canteiras. A figura do Parque Natural, ben dotado de recursos económicos e ben xestionado, pode ser o vínculo de unión das oportunidades que O Courel pode xerar.

Adega reivindica, pois, o compromiso de todas as institucións cun Plano de Desenvolvemento Integral Sustentábel, con investimentos concretados, pensado para xerar novos postos de traballo, novas ilusións e novos recursos cos que substituír a actividade mineira de A Campa.

Os traballadores empregados na canteira A Campa non son responsábeis da situación de ilegalidade desta canteira, consentida polo Concello e as Consellarías de Industria, Medio Ambiente e Traballo. O Consello da Xunta debe preocuparse polo futuro destes traballadores potenciando esas novas vías de desenvolvemento compatibles coa conservación do Courel. A Xunta deberá enfrontarse a esta situación de ilegalidade herdada con outra imaxinación e outra vontade de defender o futuro do Courel.

Paralelamente, emprenderemos cantas accións legais estean na nosa man para acadar o peche da canteira tan pronto como ese reto do Plano de Desenvolvemento Integral comece a dar resultados. Trataremos de presentar recurso contencioso administrativo contra o acordo do Consello da Xunta, igual que logo no seu día o presentaremos contra a licenza municipal. E confiamos en que a xustiza nos acabará dando a razón, pois é moita xa a xurisprudencia que fai prevalecer o dereito ao medio ambiente e ao benestar por riba dos beneficios do negocio privado.

* Daniel López Vispo é vicepresidente de ADEGA